

ΑΛΚΗ ΖΕΗ

Το καπλάνι της βιτρίνας

... ΑΝΕΜΕΛΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ
ΚΑΙ ΜΠΛΕΞΙΜΑΤΑ ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΔΙΑΒΑΖΩ ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΚΑΙ... ΒΡΙΣΚΩ ΤΑ ΚΛΕΙΔΙΑ ΤΟΥ!

Ξεκλειδώνοντας τις ιδέες του μυθιστορήματος μπορώ...

- να εμπλακώ στην ιστορία, να εκφράσω γραπτά ή προφορικά βαθύτερες σκέψεις ή και να εκφραστώ καλλιτεχνικά.
- να διαβάσω διαθεματικά, να εξετάσω το θέμα από πολλές πλευρές, να ερευνήσω, να αναφερθώ σε άλλα κείμενα, εικόνες κ.ά.
- να συνεργαστώ, να μοιραστώ σκέψεις και απόψεις, να αναπτύξω διάλογο με τους συν-αναγνώστες και τους φίλους μου, να αξιοποιήσω τις ικανότητες και τα ταλέντα μου.

Δηλαδή, να γίνω ενεργητικός αναγνώστης/στρια, να διαβάσω δημιουργικά, να σκεφτώ πάνω σ' αυτό που διάβασα, να δώσω προεκτάσεις και να εμβαθύνω στο περιεχόμενο αποκαλύπτοντας όλο του το εύρος.

Κυρίως, όμως, να απολαύσω την ανάγνωσή του!

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΛΚΗΣ ΖΕΗ

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1923 και πέθανε το 2020.

Τόποι στους οποίους έζησε: Ελλάδα, Σοβιετική Ένωση, Ιταλία, Γαλλία.

Επάγγελμα: Συγγραφέας.

Έργο: 20 ιστορίες και μυθιστορήματα για παιδιά και ενηλίκους.

Βραβεία: Πολλά, πάρα πολλά στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Το μεγαλύτερο όμως βραβείο είναι η αγάπη των μικρών και των μεγάλων αναγνωστών.

ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΚΗ ΖΕΗ:

Γράφοντας το πρώτο μου μυθιστόρημα, **Το καπλάνι της βιτρίνας**, που είναι σχεδόν αυτοβιογραφικό και περιγράφει τα παιδικά μου χρόνια στη Σάμο, πώς να μην έχει αναφορές στη δικτατορία του Μεταξά το 1936, που εισέβαλε στη ζωή μας και μπλέχτηκε με τα παιχνίδια μας. (<https://www.metaixmio.gr/el/author/αλκη-ζεη>)

ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΒΟΥΤΗΞΕ ΣΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ!

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΣΤΟ ΛΑΜΑΓΑΡΙ:

ΜΕΡΕΣ ΑΝΕΜΕΛΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ

...Η εξοχή που πηγαίνουμε είναι απέναντι στη χώρα, στην άλλη μεριά της θάλασσας. Λέγεται Λαμαγάρι και δεν είναι ακριβώς χωριό. Εκεί μένουνε μονάχα όσοι δουλεύουνε σε κάτι στενόμακρα κτίρια, που τα λένε αποθήκες και φυλάνε εκεί μέσα τα βαρέλια με τα κρασιά. Μένουν σε κάτι μικρά χαμηλά σπιτάκια από πλίθες ή από πέτρα, που τα λένε τσαρδάκια. Είναι και μερικά πέτρινα δώροφα σπίτια, με βεράντες και αυλές, που τα λένε «πύργους», κι ας έχουν μόνο τρία δωμάτια, σαν το δικό μας. Εκεί παραθερίζουν όσοι έχουν δικές τους τις αποθήκες. Εκτός από εμάς, βέβαια, που δεν έχουμε ούτε ένα βαρέλι...

Κάνε τον αναγραμματισμό και βρες το πραγματικό όνομα της περιοχής.

Λαμαγάρι = ...

Πόσο διαφορετικές είναι οι δικές σου καλοκαιρινές διακοπές σήμερα;

Διάβασε τον «Δεκάλογο των διακοπών» των κοριτσιών και σχολιάσέ τον.

ΧΕΙΜΩΝΑΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ: ΤΑΡΑΓΜΕΝΕΣ ΜΕΡΕΣ ΚΑΙ ΜΥΣΤΙΚΑ

- Κοριτσάκια, λέει ο Νίκος, είστε πολύ μικρά για να καταλάβετε, μα τη σημερινή μέρα θα τη θυμάται η Ελλάδα και θα κλαίει. Πόσες του μήνα έχουμε σήμερα;
- 4 Αυγούστου 1936, απάντησε η Μυρτώ.

Το Καπλάνι της βιτρίνας, αλλά και όλα τα μυθιστορήματα της Άλκης Ζέη, έχουν φόντο τα ιστορικά γεγονότα της περιόδου που εκτυλίσσονται.

ΠΩΣ ΘΑ ΜΑΘΩ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ 1936;

- Οργανώνοντας μία **Ομάδα Ιστορίας** με συν-αναγνώστες και συν-αναγνώστριες!
- Το καπλάνι της βιτρίνας διαδραματίζεται στη Σάμο το 1936.
- Ανατρέξτε σε βιβλία και συζητήστε με δασκάλους, γονείς, γιαγιάδες και παππούδες τι συνέβαινε εκείνη την εποχή στην Ελλάδα και τον κόσμο.

Κλειδιά:

- Ο Μεταξάς, ο βασιλιάς και η πολιτική κατάσταση – αντιφρονούντες, ελευθερίες...
- Η καθημερινή ζωή των παιδιών – τα παιχνίδια, τα αναγνώσματα, το σχολείο, οι περιορισμοί και οι ελευθερίες...
- Η καθημερινή ζωή των ενηλίκων – η ζωή των γυναικών, η εργασία, οι δραστηριότητες, η διασκέδαση...
- Στην Ευρώπη – Γερμανία, Ισπανία...

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ: ΠΟΙΟΣ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΙ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ

Ο μπαμπάς: Σκούρα τα πράγματα.

.....

Η θεία Δέσποινα: Θα το φας το κεφάλι σου.

.....

.....

Ο παππούς: Τα εν οίκω μη εν δήμω.

.....

.....

Ο μπαμπάς: Ή θα το πετάξετε ή θα του αλλάξετε όνομα. Κι από Δημοκρατία το γατί ονομάστηκε Ία.

.....

.....

Ο νομάρχης: Να του πείτε να μαζευτεί, κυρία Δέσποινα, γιατί σε λίγο καιρό θα αναγκαστούμε να πάρουμε μέτρα εμείς.

.....

.....

Η Σταματίνα: Δεν ταξιδεύει, μα πλέει σε φουρτούνες.

.....

.....

Η θεία Δέσποινα: Καπλάνι και Νίκος απαγορεύεται.

.....

Η μαμά έκλαιγε.

.....

**ΛΕΞΕΙΣ ΓΝΩΣΤΕΣ ΚΑΙ ΛΙΓΟ ΑΓΝΩΣΤΕΣ:
 ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΞΕΡΟΥΝ ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΟΥΝ.
 ΕΣΥ;**

Δημοκρατία:

.....

Δικτατορία:

.....

Εξορία, πολιτικός εξόριστος:

.....

Κομμουνιστές:

.....

Λογοκρισία:

.....

Μπολσεβίκοι:

.....

Συνωμότης:

.....

Φάλαγγα:

.....

Φασίστας:

.....

ΤΑ ΚΑΚΑ ΤΗΣ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΛΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Στο μυθιστόρημα υπάρχουν πολλές νύξεις για τη
δικτατορία και τη δημοκρατία.

Σημείωσε τα χαρακτηριστικά τους.

Δικτατορία για τους μεγάλους σήμαινε:

.....

.....

.....

Δικτατορία για τα παιδιά σήμαινε:

.....

.....

.....

Δημοκρατία για τον παππού σήμαινε:

.....

BIBLIA! ΚΙΝΔΥΝΟΣ!

...Ο μπαμπάς του Αλέξη δεν μπορούσε να γράψει αυτά που θέλουν εκείνοι...

...Σαν φτάσαμε στην πλατεία τα χάσαμε. Στη μέση ακριβώς, εκεί που στέκει πάνω σε μια κολόνα ένα μαρμάρινο λιοντάρι, έκαιγε μια μεγάλη φωτιά... Σε λίγο έφτασαν δυο άντρες που κουβαλούσαν μεγάλα τσουβάλια στους ώμους τους... Άδειασαν τα τσουβάλια τους. Ήτανε βιβλία!...

Η παγκόσμια ιστορία είναι γεμάτη περιστατικά καψίματος βιβλίων. Η μεγαλύτερη καύση χιλιάδων βιβλίων έγινε από τους ναζί το 1933 στο Βερολίνο και σε άλλες πόλεις της Γερμανίας. Η δικτατορία του Μεταξά τους μιμήθηκε! Οι δυο αδελφές παρακολούθησαν τα βιβλία να καίγονται στην πλατεία και μάλιστα ξεχώρισαν ανάμεσά τους κι έναν από τους αρχαίους του παππού τους.

Όταν γυρίσαμε στο σπίτι, ο παππούς με πήρε στο γραφείο του. Στα ράφια έχασκαν άδειες τρύπες: τα βιβλία που έλειπαν. – Αυτό που είδες σήμερα, Μέλισσα, να μην το ξεχάσεις ποτέ, σ' όλη σου τη ζωή. Κι όταν πεθάνω εγώ, να μείνουν έτσι οι άδειες θέσεις των βιβλίων για να σου το θυμίζουν.

**Καίγονται οι ιδέες;
Ποια είναι η γνώμη σου;**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Το Καπλάνι της βιτρίνας είχε κι αυτό μια παρόμοια περιπέτεια.

Η Άλκη Ζέη έγραψε το μυθιστόρημα που διαβάζεις το 1963, τότε που δεν κυκλοφορούσαν πολλά βιβλία για παιδιά στη χώρα μας. Το Καπλάνι εκδόθηκε την ίδια χρονιά, όμως πολύ γρήγορα εξαφανίστηκε από τα βιβλιοπωλεία! Όχι γιατί το αγόρασαν πολλοί αναγνώστες και εξαντλήθηκε η έκδοση. Το απέσυρε η λογοκρισία.

*Το καπλάνι της βιτρίνας έχει μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες,
όπως στα γαλλικά, στα αγγλικά και στα ιταλικά.*

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Σκιαγράφησε την προσωπικότητα των ηρώων του μυθιστορήματος. Πώς επηρέασε ο καθένας την πλοκή της ιστορίας;

Η οικογένεια

- Θεία Δέσποινα
- Παππούς
- Μπαμπάς
- Μαμά
- Νίκος
- Σταματίνα
- ...και το Καπλάνι

Η παρέα των παιδιών

- Μέλια
- Μυρτώ
- Νόλης
- Αυγή
- Αλέξης
- Πιπίτσα

Δευτερεύοντα πρόσωπα

Νομάρχης, κος Καρανάσης

Ο παππούς, οι αρχαίοι και πώς πλέκονται στη ζωή των κοριτσιών

...να καταφτάνει ο παππούς με μύθους του να σε κάνει ν' αποξεχνιέσαι...

Σε κάνει να αποξεχνιέσαι ή μήπως θέλει να σου στείλει κάποιο μήνυμα;

Πώς σχετίζονται με την υπόθεση του βιβλίου οι μύθοι για τον Βασιλιά Μίδα, τον Ίκαρο και τον Δαίδαλο, τον Αρίωνα, τον Θησέα;

.....

.....

.....

.....

Συνωμότες

Η Μέλια και ο Νόλης βοηθούσαν κρυφά τον Νίκο που κρυβόταν από τους χωροφύλακες μεταφέροντας μυστικά μηνύματα.

Είναι σωστό τα παιδιά να ανακατεύονται στις πολιτικές δουλειές των μεγάλων;

Δεν είναι επικίνδυνο; Είναι μόνο παιχνίδι; Τι γνώμη έχεις;

.....

.....

.....

.....

(Διάβασε το μυθιστόρημα της Άλκης Ζέη Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου που διαδραματίζεται στα χρόνια της γερμανικής κατοχής και θα γνωρίσεις και άλλα παιδιά σαν τη Μέλια και τον Νόλη).

ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΕΦΤΑΣΕΣ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ... ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ ΠΑΛΙ ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ ΚΑΙ...

...διάβασε το εξώφυλλο που φιλοτέχνησε η
εικονογράφος Βάσω Ψαράκη. Σύγκρινέ το με το
εξώφυλλο της πρώτης του έκδοσης.
Το Καπλάνι μιλάει με τα μάτια του!
Τι θα ήθελες να σου πει;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Η αφιέρωση

Η Άλκη αφιερώνει το βιβλίο στην αδελφή της.
Υποψιάζεσαι γιατί; Σε ποιον άλλο θα μπορούσε να το
αφιερώσει;

.....

.....

.....

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ... ΓΕΝΝΙΕΣΑΙ Ή ΓΙΝΕΣΑΙ;

«Μην ανησυχείτε, θα τους έλεγα. Τρία πράγματα πρέπει να κάνετε. Πρώτον να διαβάζετε βιβλία. Δεύτερον να διαβάζετε βιβλία και τρίτον να διαβάζετε βιβλία... Δεν μπορείς να μάθεις σε κανέναν πώς να γράφει. Όμως, διαβάζοντας βιβλία, μαθαίνεις».

(Συνέντευξη στο elculture, 27/2/2020)

Η Άλκη από μικρή ήθελε να γίνει συγγραφέας, σκεφτόταν τις ιστορίες που θα έγραφε. Παρά τις κοροϊδίες της Μυρτώς, το πέτυχε και τα βιβλία της διαβάζονται από χιλιάδες παιδιά και νέους!

Εσύ τι πιστεύεις; Συγγραφέας γεννιέσαι ή γίνεσαι;

.....
.....

ΜΠΟΡΕΙΣ ΑΚΟΜΑ ΝΑ ΔΙΑΒΑΣΕΙΣ:

Άλκη Ζέη, *Η μωβ ομπρέλα*, εκδ. Μεταίχμιο, 2011

Παντελής Καλιότσος, *Η σφεντόνα του Δαβίδ*, εκδ. Πατάκη, 2015

Μαρίζα Ντεκάστρο, *Τι είναι Δημοκρατία*, εκδ. Μεταίχμιο, 2020

—, *Πού κρύβονται τα δικαιώματα*, εκδ. Μεταίχμιο, 2019

—, *2651 ημέρες δικτατορίας*, Μεταίχμιο, 2018

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Η λογοτεχνία δεν είναι μάθημα σαν τα άλλα, δεν έχει ύλη, δεν έχει στόχο να δώσει συγκεκριμένες γνώσεις, δεν είναι μετρήσιμη και τέμνει όλα τα αντικείμενα του αναλυτικού προγράμματος. Ταυτόχρονα, μπορεί να μιλήσει στα βαθύτερα στρώματα της ψυχής του αναγνώστη.

Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα λογοτεχνίας είναι μια οργανωμένη πρόταση για να διαβαστεί και να συζητηθεί ένα βιβλίο σε μια σχολική ή άλλη ομάδα. Είναι μια μέθοδος που ζητά από τους αναγνώστες – μαθητές και εκπαιδευτικούς – να έχουν ενεργητική συμμετοχή και να συνεργαστούν ώστε όλοι να εμβαθύνουν στο περιεχόμενο του βιβλίου.

Μαρίζα Ντεκάστρο

ΔΥΟ ΜΙΚΡΕΣ ΑΔΕΡΦΕΣ ΠΟΥ ΖΟΥΝ Σ' ΕΝΑ ΝΗΣΙ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΤΟ 1936 ΑΚΟΥΝΕ ΤΟΝ ΠΑΠΠΟΥ ΤΟΥΣ ΝΑ ΤΟΥΣ ΜΙΛΑΕΙ ΩΡΕΣ ΑΤΕΛΕΙΩΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ «ΑΡΧΑΙΟΥΣ» ΤΟΥ, ΑΝΥΠΟΜΟΝΟΥΝ ΝΑ ΑΝΤΑΜΩΣΟΥΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΦΙΛΕΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΤΑ ΤΣΑΡΔΑΚΙΑ ΣΑΝ ΕΡΧΕΤΑΙ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ, ΜΑ ΠΑΝΩ ΑΠ' ΟΛΑ ΤΡΕΛΑΙΝΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΙΣ ΜΑΓΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΚΑΠΛΑΝΙΟΥ ΠΟΥ ΤΟΥΣ ΔΙΗΓΕΙΤΑΙ Ο ΞΑΔΕΡΦΟΣ ΤΟΥΣ Ο ΝΙΚΟΣ.

Κυκλοφορεί
από τις εκδόσεις
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

**ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΕ
Η ΜΑΡΙΖΑ ΝΤΕΚΑΣΤΡΟ, ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ
ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ.**

«Η Άλκη Ζέη πρέπει, νομίζω, να χαιρετισθεί σαν συγγραφικό φαινόμενο. Το βιβλίο με τη φυσική αβίαστη πορεία του -γελάς σε κάθε σελίδα- φωτίζει και διδάσκει. Βάζει το δάχτυλο πάνω στις πληγές που χρόνια δυναστεύουν και τυραννούν την ελληνική ζωή».

Έλλη Αλεξίου